

Strategisk næringsplan

GRENLAND 2017-2020

Innhold

Innhold	3
Forord	4
Innledning	5
Visjon og mål	6
Strategieske grep	8
Styrker og svakheter for Grenland	10
Samarbeid	12
Utgangspunkt	14
Vedtak	18

Forord

Grenland, med kommunene Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien er en felles bo- og arbeidsregion, og representerer med sine 121 000 innbyggere den største befolkningskonsentrasjonen mellom Kristiansand og Oslo. Strukturendringer de siste 20 årene har gitt et mangfoldig og nyskapende næringsliv. Regionen har innbyggere med høy kompetanse, gode forskningsmiljøer og en høgskole med bredt fagmiljø og attraktive utdanningsmuligheter. Det er god tilgang på næringsarealer og havner, samt kort vei til Sandefjord lufthavn. Ny E-18 og ny jernbanetrase mellom Larvik og Porsgrunn er under utbygging.

Prosessindustrien står sterkt i Grenland. Etter tøffe år med krevende omstillinger er næringen rustet til å møte nye utfordringer. Dette har po-

sitiv effekt på andre virksomheter. Pilene peker oppover. Næringslivet rapporterer om optimisme. Arbeidsledigheten er på vei ned og ligger under landsgjennomsnittet.

På oppdrag fra Grenlandssamarbeidet har Vekst i Grenland IKS (ViG) utarbeidet en strategisk næringsplan for Grenland i tett dialog med sine eierkommuner, næringslivet og andre eksterne aktører. Planen skal forsterke samspillet mellom grenlandskommunene og dermed Grenlands konkurransekraft som næringsregion. Målet er økt antall arbeidsplasser, minst tilsvarende landsgjennomsnittet. For å lykkes må regionen stå samlet, bli mer synlig og mer attraktiv.

Strategisk næringsplan for Grenland er grenlandskommunenes felles plan og ansvaret for

oppfølging ligger hos kommunene herunder Vekst i Grenland IKS.

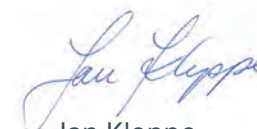
Planen ble politisk behandlet i perioden oktober til desember 2016 (se side 18). Planen trer i kraft 01.01.2017 og gjelder ut 2020.

Grenlandskommunene vil takke alle som har bidratt. Sammen skal vi gjøre Grenland mer samlet, synlig og attraktiv.

Grenland, 21.12.2016

Robin Kåss
Leder Grenlandsrådet

Jan Kleppe
Styreleder ViG IKS

Vekst i Grenland IKS har utformet SNP på oppdrag fra Grenlandssamarbeidet. Arbeidet har vært et delprosjekt under prosjektet «Mer Vekst i Grenland», med delfinansiering fra Kommunal- og moderniseringsdepartementets Utviklingsprogram for byregioner (Byregionprogrammet).

Prosjekteier:	Grenlandssamarbeidet
Prosjektansvarlig:	Grenlandssamarbeidet v/ Karianne Resare
Prosjektleder:	Vekst i Grenland IKS v/ Hanne Gro Haugland
Styingsgruppe:	Rådmennene i de seks grenlandskommunene og fylkesrådmannen i Telemark fylkeskommune
Prosjektgruppe:	Representanter fra næringsliv, administrasjonen i grenlandskommunene, Telemark fylkeskommune og virkemiddelapparat
Sekretariat:	Representanter fra Vekst i Grenland IKS og Telemark fylkeskommune

Innledning

Vi lever i en tid preget av globalisering og raske endringer. Internasjonale drivkrefter og trender påvirker utviklingen i alle land, regioner og kommuner. Denne forståelsen må ligge til grunn for arbeidet med næringsutvikling i Grenland.

Parisavtalen fra desember 2015 slår fast at global oppvarming skal ned «godt under to grader». Avtalen er en politisk anerkjennelse av at klimautfordringene krever omfattende innsats. Samtidig er norsk økonomi i omstilling. Norge må bli mindre olje- og gassavhengig. Det må satses mer på andre næringer. Klimautfordringene og omstillingen gir nye muligheter. Både hjemme og ute utvikles nye teknologiske og forretningsmessige løsninger. Norske myndigheter, med god støtte fra næringslivet, er opptatt av at Norge skal være tidlig ute og bli ledende i «det grønne skiftet». Næringslivet i Grenland bidrar allerede til bedre løsninger for klima og miljø. Men regionen kan ta enda større del i «det grønne skiftet». Det vil være bra for klimaet og miljøet - og for veksten i Grenland.

En tung trend i tida er delingsøkonomien. I dette ligger forretningsmodeller og initiativ basert på horisontale nettverk. Grensen mellom produsent og forbruker viskes ut. Slike løsninger er tatt i bruk innen bransjer som transport (Über, nabobil.no) og reiseliv. Det er all grunn til å tro at dette vil spre seg til flere bransjer, innveves i tradisjonell økonomi og bidra til bedre ressursutnyttelse. Delingsøkonomien er mulig på bakgrunn av to andre tunge trender; globalisering og digitalisering. Over tiår er handelsbarrierer bygget ned, og kapital, varer, tjenester og personer flyter stadig friere over landegrensene. Digi-

talisering har muliggjort sosiale medier, og forsterket global kunnskapsformidling og forretningsformer. Den digitale utviklingen har gitt grobunn for en annen tung trend, automatisering/robotisering. Fra spinnemaskinen via Mustads fiskekrokmaskin til dagens førerløse biler ligger en utvikling hvor oppgaver blir stadig mer komplekse og løses best av maskiner. En sterk driver for automatisering/robotisering er det store behovet for flere hender til helse-, pleie- og omsorgstjenester.

Behovet for arbeid, sosial infrastruktur og offentlige tilbud har ledet til urbanisering. Over halvdel av verdens befolkning lever i dag i byer. Det forventes at andelen vil øke til 75% innen 2050.

Det sies at 80% av morgendagens arbeidsplasser ikke er oppfunnet ennå. De nevnte trendene vil være med å bestemme hvilke bransjer arbeidsplasser vil komme innen og hvilket innhold de vil ha. Utviklingen i Grenland er avhengig av at næringslivet utvikler seg i takt med de mulighetene som ligger i trendene.

Veksten i antall arbeidsplasser har vært langt lavere i Grenland enn landsgjennomsnittet over den siste 15-årsperioden. Årsaken ligger i stor grad i vår næringsstruktur. Flere tusen arbeidsplasser har forsvunnet innen industrien.

Begrepet «**Det Grønne Skiftet**» beskriver en overgang til produkter og tjenester som gir betydelig mindre negative konsekvenser for klima og miljø enn i dag. Det er flere utviklingstrender innenfor «Det Grønne Skiftet».

«Sirkulær økonomi» omhandler bruk og gjenbruk av ressurser, for å minimere uttak av ikke fornybare råstoffer. Det som tidligere var avfall er nå blitt ressurser. Kun stoffer som ikke er ønsket i kretsløpet, eller som det ikke er miljømessig forsvarlig å gjenvinne skal deponeres.

En annen utviklingstrend er bioøkonomi hvor fornybare kilder erstatter mange av våre tradisjonelle råstoffer. For eksempel kan nanocellulose erstatte mange metaller innenfor flere bruksområder og biomasse (trevirke, papiravfall, landbruksavfall mm) kan erstatte olje til drivstoff og plaststoffer.

De har blitt erstattet av nye arbeidsplasser innen privat sektor, men det har ikke vært netto tilvekst. Til tross for tøffe tider innen olje- og gasssektoren, er næringslivet i Grenland mer optimistisk enn på lenge. Deler av forklaringen ligger i lavere kronekurs og bedre priser på viktige eksportvarer fra regionen. Selv om bildet ser lysere ut, er det viktig å ha stort trykk på fokuset for flere arbeidsplasser i Grenland. Dette er gjort til hovedmålet for denne strategiske næringsplanen.

Skal regionen nå målet, må den stå samlet, bli mer synlig og enda mer attraktiv. Det må være høy grad av tillit mellom aktørene og en kultur for samhandling. Grenlandskommunene har gått inn for å forsterke samarbeidet innen bl.a. samfunnsutvikling, herunder næring. Grenland næringsforening ble etablert i begynnelsen av 2016, og skal utvikles til en felles møteplass og stemme inn mot det offentlige og andre aktører. Dette er viktige skritt i riktig retning.

Grenland har mye å være stolt av. Vi har en industri i verdensklasse, et omstillingsdyktig næringsliv, solide forsknings- og kunnskapsinstitusjoner, dedikerte politikere og et virkemiddelapparat som jobber utrettelig for næringsutvikling i regionen. I tillegg kom-

mer en kyst og et skoglandskap som gir gode rekreasjonsmuligheter, et rikt kulturtilbud ikke minst de mange festivalene, samt et godt utvalg av handel og service.

Regionen må bli bedre kjent for omverden. Det kan gi flere etableringer og investeringer. De beste ambassadørene er oss selv. Vi må med stolthet framsnakke Grenland og synliggjøre alle regionens fortrinn og gode historier.

Telemarkforskning måler attraktivitet. Over år har Grenland vært en attraktiv boregion, men har hatt lavere bedriftsattraktivitet enn det forutsetningene tilsier. Det finnes ikke en enkelt forklaring på hvorfor det er slik. Antakelig ligger svaret i flere forhold. For at regionen skal bli mer attraktiv må det jobbes langs mange linjer, fra å styrke barn og unges interesse og kunnskap om entreprenørskap og innovasjon, til bedre samferdselsløsninger, og bistand til etablering av nye og utvikling i eksisterende virksomheter.

Med 120 000 innbyggere er Grenland en betydelig region mellom Oslo og Kristiansand. Grenland må ta opp konkurransen for å være et nasjonalt tyngdepunkt.

“Skal regionen nå målet, må den stå samlet, bli mer synlig og enda mer attraktiv.”

Visjon: Grenland - samlet, synlig og attraktiv

Mål: Økt antall arbeidsplasser, minst tilsvarende landsgjennomsnittet

Strategiske grep

A: En samlet region

Grenland må stå samlet og samarbeide for næringsutvikling og økt antall arbeidsplasser.

Dette gjelder mellom og på tvers av kommunene, virkemiddelapparatet, bedrifter og kunnskapsmiljøer, i og utenfor regionen. Dette vil gi nye og bedre løsninger. For å stå samlet og samarbeide, er en viktig forutsetning tillitt og kultur for samhandling.

Strategiske grep:

1. Videreutvikle det interkommunale næringsapparatet i tråd med vedtatt avtale om styrket kommunesamarbeid i Grenland.
2. Utvikle regionale mål og strategier gjennom interkommunale planer og planprosesser.
3. Engasjere næringsliv, FoU-miljøer og andre samarbeidspartnere til felles innsats for næringsutvikling og innovasjon.
4. Bidra til et mer samordnet virkemiddelapparat med tydelig rolledeling.

B: En synlig region

Grenland er en region full av muligheter og fortrinn. Her er det mye å være stolt av.

Grenland er en ledende nasjonal industriregion med grønne profil. Regionen har attraktive bomiljøer, gode utdannings- og jobbmuligheter, et godt samarbeid mellom arbeidslivets parter, sterke kunnskapsmiljøer, velutviklet infrastruktur, et mangfoldig næringsliv med et rikt handels- og reiselivstilbud, et variert arbeidsliv, mange fritidsmuligheter, og mye mer. Dette må synliggjøres.

Strategiske grep:

1. Spre kunnskap om Grenland med fokus på fortrinn for næringsetablering, og synliggjøre regionens sterke industri, industrielle infrastruktur, samt gode løsninger for klima og miljø.
2. Bygge lokal stolthet i Grenland.

C: En attraktiv region

Grenlands mange fortrinn gir mange muligheter. Morgendagens næringsliv vil utvikle seg ut fra de ressursene som finnes i dag. Regionen må være attraktiv for virksomheter og arbeidstakere. Gode offentlige tjenester, tilgang på framtidrettet kompetanse, tilrettelagte næringsarealer og god infrastruktur er viktige innsatsfaktorer for å utvikle Grenland til et nasjonalt tyngdepunkt mellom Oslo og Kristiansand.

Strategiske grep:

1. Tiltrekke private, statlige og internasjonale virksomheter.
2. Støtte opp under etablering av nye og utvikling i eksisterende virksomheter, spesielt virksomheter som tilbyr gode løsninger for klima og miljø.
3. Utvikle veiledningstilbudet og tilrettelegge kreative miljøer for gründere.
4. Øke barn og unges kreativitet, og kunnskap om og interesse for entreprenørskap og innovasjon.
5. Bidra til at næringslivet har tilgang på relevant og framtidrettet kompetanse.
6. Bidra til at Høgskolen i Sørøst-Norge og Campus Kjølnes utvikles som en attraktiv utdanningsinstitusjon og leverandør av næringsrettet kunnskap.
7. Møte næringslivets behov for gode kommunale tjenester og service.
8. Være med på å mobilisere kapital til framtidrettede prosjekter.
9. Tilrettelegge og avsette arealer for et mangfoldig næringsliv, bl.a. Frier Vest, og utnytte ny infrastruktur til å utvikle næringsaktivitet.
10. Arbeide for høy stedsattraktivitet, med fokus på sentrumsutvikling og urbane kvaliteter.
11. Arbeide for bedre samferdselsløsninger tilpasset næringslivets behov, og styrke Grenland som et foretrukket transportknutepunkt.
12. Styrke kommunenes kvaliteter som attraktiv reiselivsregion.

Styrker og svakheter for Grenland

Styrker

- Industriell infrastruktur
- Industriell kompetanse/arbeidskultur
- Høy etableringsfrekvens
- Høy bostedsattraktivitet
- Private FoU-miljøer
- Lønnsnivå over nabofylkene
- Offentlig infrastruktur
- Ledende havn
- Sjonære næringsarealer
- Høy produktivitet
- Omstillingskompetanse
- Nærhet til Europa
- Lang erfaring innen resirkulering/bistrømmer
- Ledende internasjonale bedrifter
- Mye tilgjengelig næringsarealer
- Felles kommunalt virkemiddelapparat
- Høyskoleinstitusjon
- Internasjonal lufthavn

Muligheter

- Høyskolesammenslåing HSN
- Ny veiinfrastruktur øst/vest/nord
- InterCity Vestfoldbanen med 1/2t frekvens
- Kortere reisetid kan gi flere statlige virksomheter
- Regionen er prioritert i NTP
- Utvidet arbeidsmarkedsregion
- Byutvikling/urbanisering – tyngdepunkt
- Ledende innen industriell teknologi
- Fremtidsrettet råvaregrunnlag (Fen + bio)
- Pilotparken
- Velferdsteknologi
- Kompetanseklunge innrettet for grønne næringer
- Samordnet regionalt virkemiddelapparat
- Grenlandsbanen

Svakheter

- Bransjestrukturen
- Manglende utlysninger i stillingsmarkedet
- Utdanningsnivået
- Mangler kunnskapsarbeidsplasser (spesielt utenom ingeniørfag)
- Avstand til hovedkontorene
- Få mellomstore bedrifter
- Svak vekstrate (arbeidsplasser og innbyggere)
- Svak innenlands tilflytting
- Svakt privat investormarked
- Mange bedrifterr med svak verdiskapingsvene
- Kommunestrukturen
- Lav yrkesdeltagelse, spesielt blant unge
- Mangler opparbeidede næringsarealer

Trusler

- Nasjonalt fokus olje/gass
- Konjunkturer/kronekurs
- «Oslo-syndromet» / vekstoptimerende offentlige investeringer
- Planreversering (omkamper)
- Energipris / energitilgang
- Terror
- Internasjonal klimauenighet

Samarbeid

Vekst i Grenland IKS (ViG), er grenland-kommunenes næringsutviklingsapparat, og driver næringsutviklingsarbeid som kommunene ellers ville utført.

I henhold til selskapsavtalen skal ViG:

- være et pådriver- og bistandsapparat for å opprettholde og utvikle bestående og nye arbeids- plasser i Grenland.
- arbeide for samordning av statlige, fylkeskommunale, kommunale og private ressurser for å trygge bestående arbeidsplasser og utvikle nye arbeidsplasser i Grenland.
- medvirke til at Grenland fremstår som en samordnet enhet ovenfor sentrale myndigheter og investorer.
- samarbeide med grenlandskommunene for å bidra til at kommunenes planer, tjenester og det interkommunale samarbeidet understøtter næringsutvikling i regionen.

Selskapet er underlagt Grenlandssamarbeidet, og selskapets planer og aktiviteter koordineres med Grenlandssamarbeidet.

Det er inngått en oppdragsavtale med grenlandskommunene som sier at ViG bl.a. skal:

- på jevnlig basis, rullere strategisk næringsplan, på oppdrag fra Grenlandssamarbeidet, og i dialog med kommunene, næringslivet og andre relevante aktører.
- være kommunenes kontaktpunkt overfor eksisterende næringsliv – både enkeltpersoner, enkeltbedrifter, relevante miljøer/nettverk, foreninger, mv.
- være kommunenes mottaksapparat i de næ-

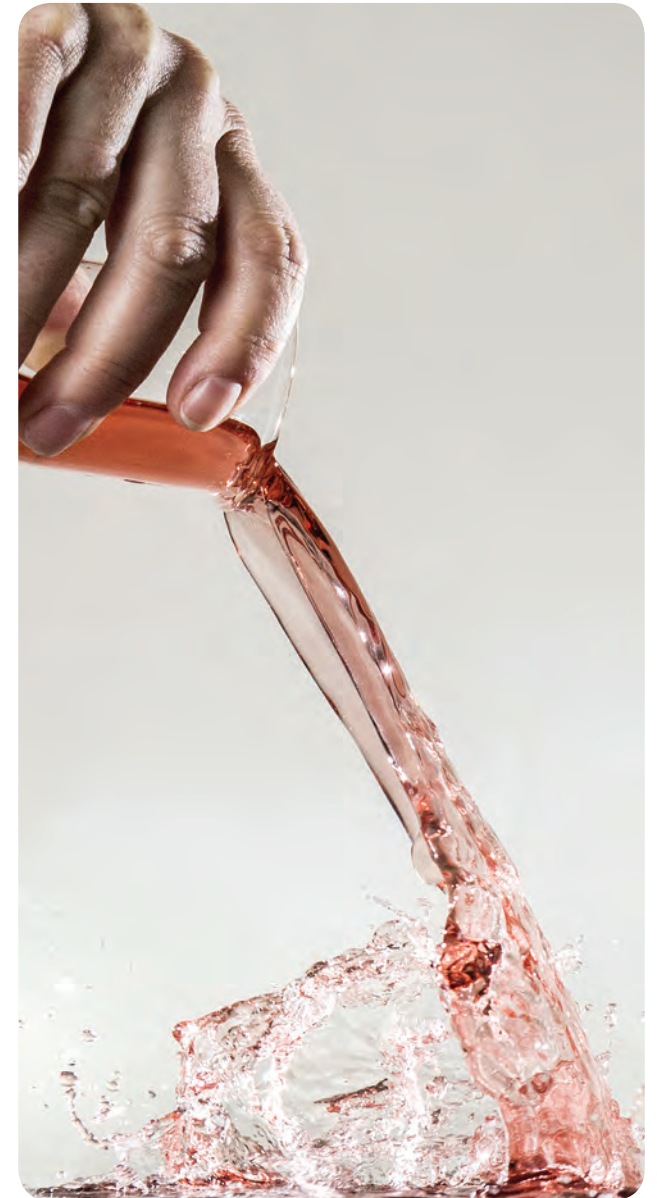
ringshenvendelser som er relevante for håndtering i ViG.

- inneha høy beredskap og gjennomførings- evne overfor attraktive etableringer ved å følge opp nyskapende bedrifter og/eller gründere i næringene som er prioritert i SNP, og ved å bidra til at «grønn fil» oppleves som en reell positiv faktor i regionens vertskapsutøvelse.
- bistå kommunenes administrative og politiske ledelse i forbindelse med næringsrettede saker, høringer, presentasjoner, møter, seminarer, mv.
- orientere på hvert møte i Grenlandsrådet.

Grenlandssamarbeidet er et samarbeids- og interesseorgan for kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Kragerø og Drangedal. Samarbeidet skal bidra til økt økonomisk- og befolkningsmessig vekst i området som helhet og i de enkelte kommuner.

Grenlandsrådet er styret for samarbeidet og skal:

- arbeide for utvikling av regionen gjennom større grad av forpliktende samarbeid og felles strategier.
- ivareta interessene til regionen utad overfor fylke, stat og andre samarbeidspartnere.
- profilere regionen som et attraktivt boområde, arbeidsmarked og opplevelsesregion.
- arbeide for samordning og effektivisering av den kommunale tjenesteproduksjonen.

Utgangspunkt

Befolkningsutvikling

Grenland representerer den største befolkningskonsentrasjonen mellom Kristiansand og Oslo og har ca 121 000 innbyggere (2016). Befolkningen i

Grenland øker, men mindre enn resten av landet. Veksten var på 6,4%, mot et landsgjennomsnitt på nærmere 16% i perioden 2000 til 2015.

Innvandring har bidratt vesentlig til befolkningsveksten i Grenland, spesielt siden 2008. Netto utflytting til andre norsk regioner har økt.

Arbeidsplassutvikling

Antall arbeidsplasser har økt, men mindre enn veksten nasjonalt fra 2000 til 2014. I Grenland var økningen på nesten 4%, mens landsgjennomsnittet var litt i overkant av 17%. Etter finanskrisen i 2008 har den totale økningen vært negativ i Grenland, men det har det vært en økning i antallet offentlige arbeidsplasser.

Grenland er, med sin eksportrettede næringsstruktur, sterkere eksponert for internasjonale svingninger enn mange andre regioner. Til tross for krevende omstilling, avvikling eller flytting av virksomheter, er det fortsatt mange industriarbeidsplasser i regionen.

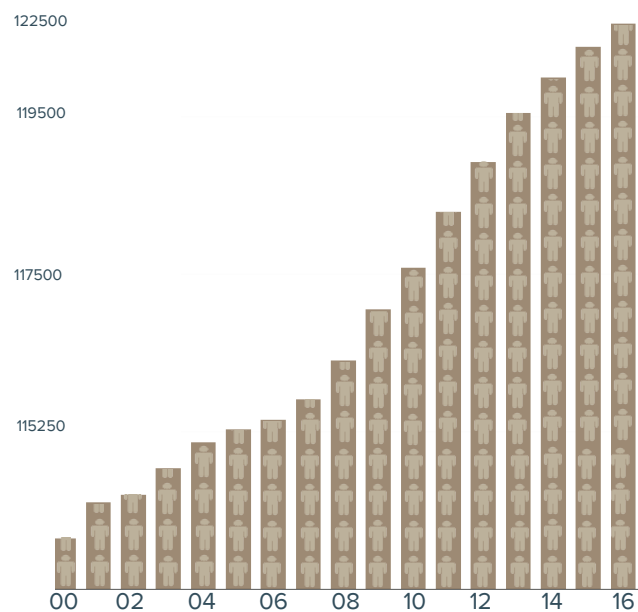
Innbyggertall i grenlandskommunene

Skien:	54 009 innbyggere
Porsgrunn:	35 914 innbyggere
Bamble:	14 115 innbyggere
Siljan:	2335 innbyggere
Kragerø:	10 605 innbyggere
Drangedal:	4 138 innbyggere

1) Statistikken i dette kapittelet er hentet fra:

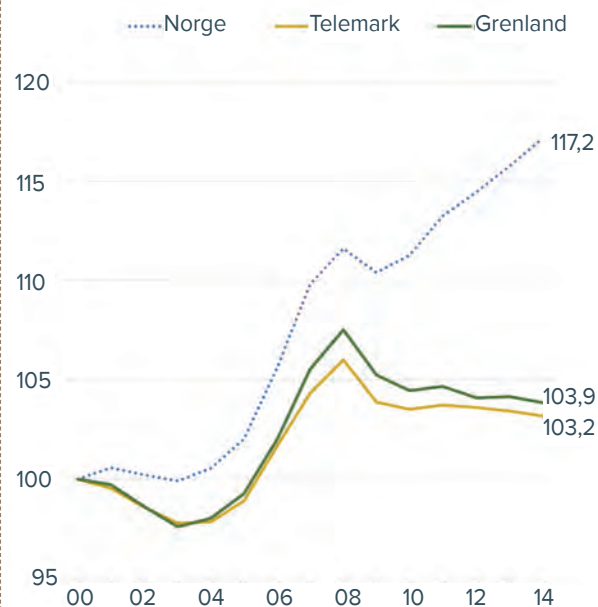
Menon Business Economics (2015): «Analyse av næringsutvikling i Grenland – muligheter og utfordringer», Telemarksforskning (2015): «Regional analyse for Grenland 2015», Statistisk sentralbyrå (2016): Befolkningsutvikling.

Befolkningsutvikling

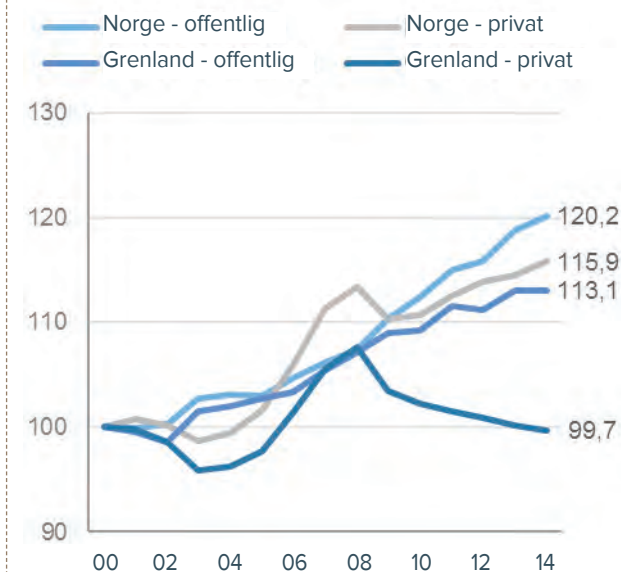
Figur 1. Befolkningen i Grenland, januar 2000 til januar 2016.
Kilde: SSB, 2016

Arbeidsplassvekst, alle sektorer

Figur 2. Indeksert arbeidsplassvekst, alle sektorer, i Norge, Telemark og Grenland. Antall arbeidsplasser i 2000 = 100.
Kilde: Telemarksforskning, 2015.

Arbeidsplassvekst, offentlig og privat sektor

Figur 3. Indeksert arbeidsplassvekst i offentlig og privat sektor i Grenland og Norge, fra 2000 til 2014.
Kilde: Telemarksforskning, 2015.

Nærings sammensetning

Strukturendringer de siste 20 årene har gått i retning av et mer mangfoldig næringsliv og har dermed gitt et mer differensiert arbeidsmarkedet i Grenland.

Prosessindustrien og verkstedindustrien har tradisjonelt stått sterkt. Målt i antall arbeidsplasser, er handel og bygg og anlegg blitt de største bransjene i 2014. Dette er også bransjer som har vokst siden 2000. Bygg og anlegg har hatt sterkest vekst, med en økning på 53%. Til tross

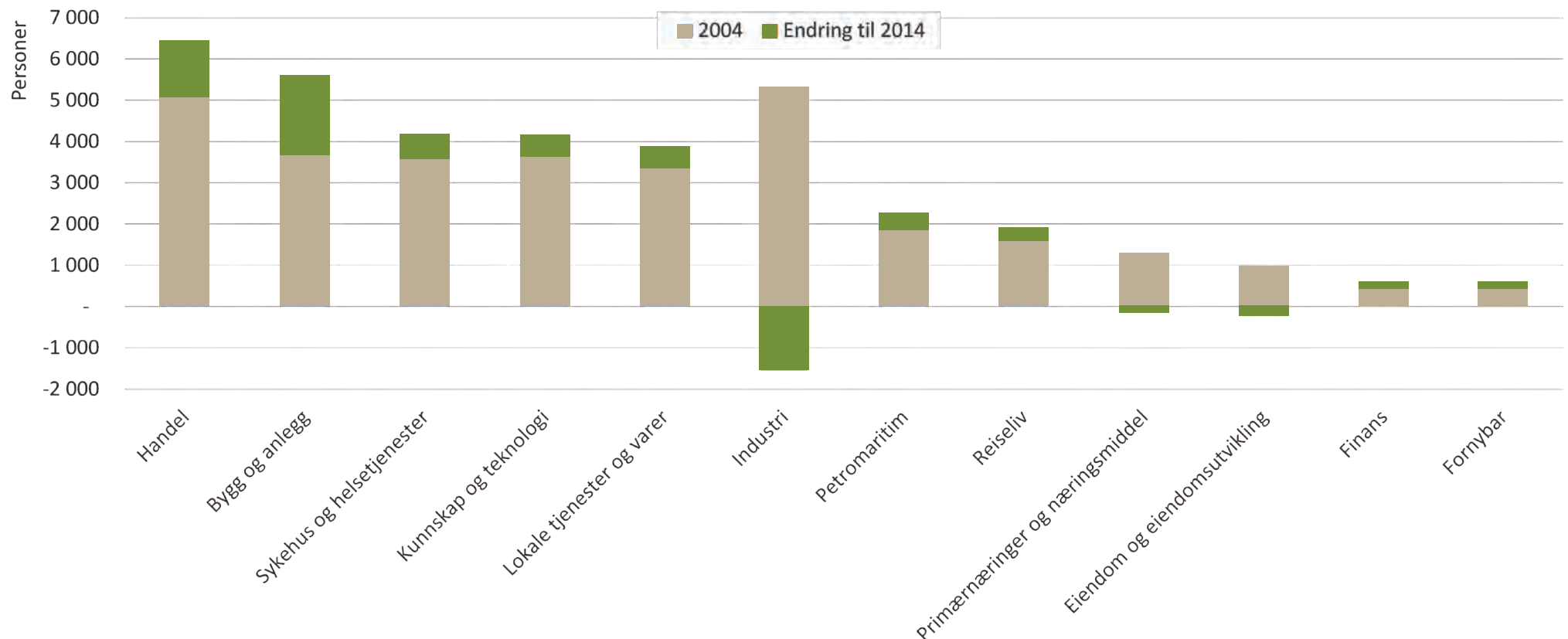
for reduksjon, er industrien fortsatt den tredje største næringen målt i sysselsetting.

Mer enn 3400 arbeidsplasser ble borte fra prosessindustrien i perioden 2000 til 2013. Det var imidlertid en liten vekst i 2014. Reduksjonen var betydelig mindre i verkstedindustrien, som i dag sysselsetter fler enn prosessindustrien.

Grenland har få sterke næringer på tvers av kommunegrensene, med unntak av bygg og anlegg, industri og handel. Bysentrene, sammen med de store kjøpesentrene og handels-

områdene, er viktig både for detaljhandelen og salg av større kapitalvarer. Dagligvarehandelen står for en stor del av omsetningen. Denne er lokalisert over hele regionen, i stor grad i tilknytning til tettsteder og boligområder.

Skien har et mangfoldig næringsliv, og preges av å være både en by- og en landbrukskommune. Byen særpreges av mange arbeidsplasser innenfor stat og fylkeskommune, særlig innenfor helse. Sykehuset gir ringvirkninger i form av arbeidsplasser innenfor andre helsetilbud og forskning. Bedriftene i kommunen er viktige vare- og tjenesteleverandører til industrien og landbru-

Figur 4: Antall sysselsatte fordelt på næring i Grenland. Kilde: Menon, 2015.

ket har vekt på produksjon av korn, poteter, kjøtt og kumelk.

Porsgrunn og Bamble har et stort antall industriarbeidsplasser. Bedriftene er hovedsakelig konsentrert rundt Frierfjorden. Her ligger Norges største industriklynge, med flere verdensledende bedrifter, sterke forsknings- og piloteringsmiljøer, og tjenesteytende bedrifter med teknologisk spisskompetanse. Den gode industrielle infrastrukturen er et konkurransefortrinn. Bamble er den kommunen i Grenland som relativt sett har flest sysselsatte innen handelsnæringen.

Drangedal og Siljan har et stort antall arbeidsplasser innen landbruket, og lokal matproduksjon er et satsningsområde.

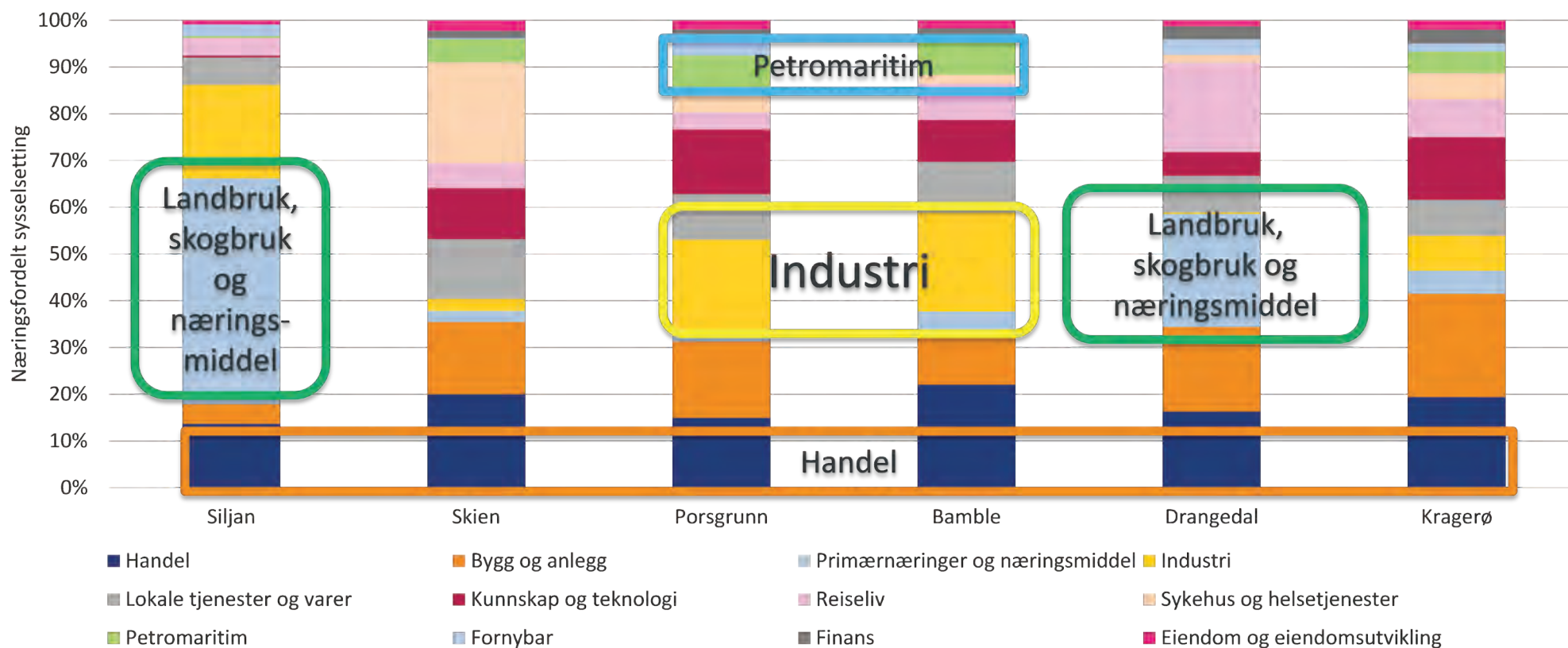
Reiselivet gir arbeid til mange i Drangedal og Kragerø. Hytteturismen på Gautefall og i skjærgården er sentrale inntektskilder.

Siljan er en typisk bokommune, med stor utpendling til øvrige deler av Grenland.

Arbeidsmarkedsintegrasjon

Grenland utgjør et komplett bo- og arbeidsmarked, og løser over 90% av etterspørselen etter arbeidskraft gjennom arbeidstakere fra egen region. Drangedal og Kragerø skiller seg ut ved at en vesentlig høyere andel av arbeidskraftbehovet dekkes med egne innbyggere.

Andelen av de som bor i Grenland, men jobber utenfor regionen har økt. Utviklingen i pendlingsmønsteret viser at regionen i økende grad er avhengig av jobber i andre steder.

Figur 5: Næringsfordelt sysselsetting på kommunenivå i 2014. Kilde: Menon, 2015

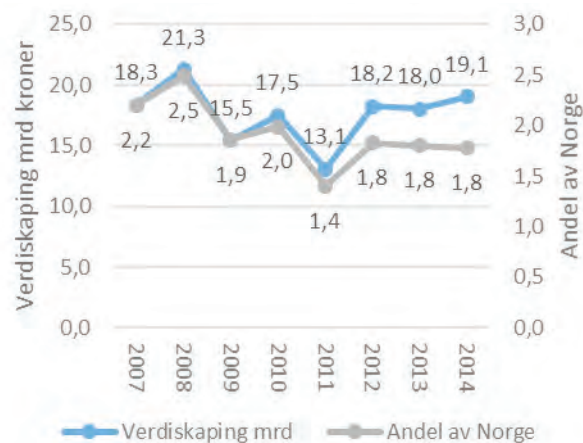
Nyetableringer

Etablererfrekvensen i Grenland har vært tilnærmet lik landet for øvrig de siste årene, og ligget på ca 7%. Etableringsfrekvensen i Norge var nokså høy mellom 2000 og 2007. Da lå den mellom 8 og 9%.

Det har vært høy vekst i antall foretak. I 2014 var veksten på nesten 3%, mens medianen, dvs. veksten i den midterst rangerte regionen i Norge, var litt i overkant av 2%. Siden 2013 har veksten i antall foretak vært høyere i Grenland enn i landet som helhet.

Verdiskaping

Næringslivet i Grenland har vært preget av vekst de siste ti årene. Veksten var spesielt sterk fram til 2008, men falt noe årene etter finanskrisen.

Figur 6: Verdiskapingsutvikling i næringslivet i Grenland, unntatt olje og gassutvinning og finans, i milliarder kroner i løpende priser. Kilde: Telemarksforskning, 2015.

Deretter har verdiskapingen igjen økt, og er nå på omtrent samme nivå som tidligere. I 2014 hadde Grenland en samlet verdiskaping på 19,1 milliarder. Olje- og gassutvinning og finans er ikke tatt med i dette tallet.

Verdiskapingen har vokst i alle næringer i Grenland, med unntak av primærnæringen. Den største verdiskapingen er i industrien, mens bygg og anlegg følger like etter. Av industribransjene er det prosessindustrien som har den høyeste verdiskapingen, med nesten 3 milliarder i 2014. Dette tilsvarer nesten 14% av all verdiskaping i de regnskapspliktige foretakene i Grenland. Tett etter kommer verkstedindustrien, hvor verdiskapingen utgjør 11,6%. Industrien påvirker verdiskapingen i andre bransjer i regionen gjennom betydelig kjøp av varer og tjenester.

Infrastruktur

Grenland ligger sentralt, både i forhold til resten av landet og til Europa. Regionen har en godt tilpasset infrastruktur, og videre utbygging pågår. I 2016 blir det satt i gang en rekke små og store prosjekter gjennom Bypakke Grenland. Målet er mer effektiv trafikkavvikling og miljøvennlig transport.

Kommende investeringer gjør at E18 fra Oslo til Kristiansand, med få unntak, blir sammenhengende firefelts motorveg.

Det er kort avstand til Sandefjord Lufthavn Torp med gode forbindelser til inn- og utland.

Farleden i Grenland og Kragerø planlegges utbe-

dret i løpet av de nærmeste årene. Det gir trygghet og mer effektiv innseiling.

Jernbanenettet er under utvikling. Med utbygging av sammenhengende dobbeltspor til Tønsberg, og det pågående prosjektet Farris-eidet til Porsgrunn, vil det bli en reduksjon i reisetid på ca 35 minutter på strekningen Oslo-Grenland. Et pågående planarbeid vurderer sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen, med en bane gjennom Grenland omtalt som Grenlandsbanen. En sammenkobling vil forbinde byene langs kysten og forkorte reisetiden mellom Oslo, Grenland og Kristiansand.

Kunnskapsmiljøer

I Grenland finnes det flere kunnskapsmiljøer med tette koblinger til næringslivet, både regionalt og nasjonalt. Området har flere store forskningsmiljøer, noen er verdensledende på sitt felt. Herøya forskningspark er sentrale innen aluminium, gjødsel, olje og energi og petrokjemi. Norner er unike på forskning- og utvikling innen plastteknologi. I tillegg finnes Tel-Tek som er et FoU-institutt med fokus på energi-effektive produksjonsprosesser og lavutslipp

Fagutdanningen står sterkt i Grenland, og det er godt utbygde lærlingeordninger.

Regionen har en høgskole med et bredt fagmiljø og attraktive utdanningsmuligheter. Skolen ble slått sammen med Høgskolen i Buskerud og Vestfold til den nye institusjonen Høgskolen i Sørøst-Norge (HSN) fra 1.1.16. Fusjonen kan gi nye muligheter med hensyn til forskning og kontakter med andre næringsmiljøer.

Vedtak

Skien kommune, 15. desember 2016

Sak 244/16

Bystyrets vedtak

Bystyret vedtok forslag til Strategisk næringsplan for Grenland 2017-2020.

Porsgrunn kommune, 10. november 2016

Sak 16/11632

Bystyrets vedtak

Bystyret vedtar forslag til strategisk næringsplan for Grenland 2017-2020.

Bamble kommune, 27. oktober 2016

Sak 106/16

Kommunestyrets vedtak

Bamble kommune vedtar Strategisk næringsplan for Grenland slik den er forelagt.

Kragerø kommune, 10. november 2016

Sak 16/03715-5

Kommunestyrets vedtak

Kragerø kommune tar Strategisk næringsplan for Grenland til orientering. Kommunestyret ber om en konkret framdriftsplan når det gjelder den politiske behandlingen av de saker som omhandler Kragerø kommunes deltakelse i Grenlandssamarbeidet herunder også deltakelse i GKI.

Drangedal kommune, 15. desember 2016

Sak 16/01476

Kommunestyrets vedtak

Drangedal kommunestyre sluttar seg til framlegget til ny strategisk næringsplan (SNP) for Grenland 2017-2020.

Siljan kommune, 8. november 2016

Sak 68/16

Kommunestyrets vedtak/innstilling

Strategisk næringsplan for Grenland 2017-20 godkjennes.

Fotokreditering:

Side 1: Krogshavn/[Max Emanuelsson](#). Side 5: Nicro. Side 7: Kragerø/[Svein Ove Isaksen](#). Side 8: PiT/[Dag Jenssen](#). Side 11: [Dag Jenssen](#). Side 12: Radehuset Barnehage. Side 16: Grenland Havn/[Dag Jenssen](#). Side 18: Holte gård Drangedal/[Haakon Sundbø](#). Side 19: Klosterøya/[Tom Riis](#). Layoutdesign: Vekst i Grenland, VHA

Grenlandssamarbeidet

Bamble - Drangedal - Kragerø - Porsgrunn - Siljan - Skien

